

Barnet først i 40 år!

INNHold

1. Introduksjon

Vi feirer 40 år med FUS og Barnet først

2. Kvalitet i barnehagen er for alle:

Våre ambisjoner for norske barnehager

3. Verdens beste barnehager:

Intervju med barnehageforsker Ratib Lekhal

4. Så gjør vi så:

Status for arbeidet med å måle og utvikle kvaliteten i FUS-barnehagene

5. FUS-kompasset: Barnet først

Barnets behov, perspektiv og utvikling skal alltid veie tyngst.

6. Dette er CLASS

Ved å måle kvalitet og reflektere over egen praksis utvikler vi oss hele tiden.

BARNET FØRST I 40 ÅR

Historien til FUS startet for 40 år siden med et nei. Det var svaret Eli Sævareid og Sigurd Aase fikk da de søkte om barnehageplass for sin eldste sønn, og ble starten på FUS-kjeden som i dag teller 179 barnehager med mer enn 13 000 barn.

En barnehage skal være så mye mer enn et trygt sted å være mens de voksne er på jobb. Det er her barna våre skal føle mestring for første gang, knytte sine første vennskap og få næring til sin naturlige nysgjerrighet for å utforske verden.

Vi vet fra forskning at ingenting betyr mer for barnas trivsel, lek og læring, enn hvordan de som jobber i barnehagen møter dem i hverdagen. I FUS har vi derfor et mål om å være en referanse for kvalitet i barnehagesektoren, gjennom sterke fagmiljøer, kompetente medarbeidere og tydelig ledelse.

Hos oss skal barna skal oppleve trygghet, fellesskap og gode utviklingsmuligheter i hverdagen.

Vi kaller det Barnet først og skal gi økt kunnskap og handlingskompetanse gjennom reflektert praksis, veiledning og opplæring av ansatte.

Kunnskapen om barnehagen som en arena for sosial utjevning, sosial og emosjonell utvikling, lek og læring har kommet enormt langt siden den første FUS barnehagen for 40 år siden.

I denne brosjyren presenterer vi hva dette betyr i praksis, hvordan vi jobber med kvalitet og utviklingen i FUS-barnehagene, og vi snakker med noen av Norges ledende forskere på barnehager. I FUS har

vi de høyeste ambisjonene på faglig kvalitet og utvikling av kompetanse. Derfor satser vi på kontinuerlig læring for ansatte for å gi barna høy og likeverdig kvalitet.

Barnet først er bygd opp rundt tre hoveddeler:

Egenledelse i lek og læring:

Egenledelse er evnen til å være aktiv og selvstendig i en oppgave over tid. I barnehagen gir kompetente ansatte barna støtte slik at de selv opplever mestring i sitt leke- og læringsmiljø.

TIK (Tuning into Kids):

Dette programmet trener oss i å gjenkjenne og støtte barnas følelser, slik at vi kan være den trygge havnen de trenger når verden blir overveldende.

CLASS:

Et verktøy som hjelper oss til å hele tiden se hvor vi som ansatte står, hva vi er flinke til og hva vi må jobbe med for å legge til rette for barns lek, utvikling og læring.

KVALITET I BARNEHAGEN ER FOR ALLE

I FUS har vi en ambisjon som strekker seg utover våre egne gjerder. Vi ønsker å bidra til at hele Barnehage-Norge løfter seg. Det har vært en målsetting helt siden den første FUS-barnehagen ble etablert.

Tenkningen rundt hva en barnehage skal være, har gjennomgått en enorm utvikling. Vi har gått fra å snakke om barnehagen som et trygt sted for pass og omsorg mens foreldrene er på jobb, til å anerkjenne den som første trinn i barnas utdanningsløp.

Det holder ikke at vi snakker om dette i styringsdokumenter og rammeplaner. For at barnehagen skal være fundamentet for alt som kommer senere må det gjennomsyre alt vi gjør. Forskning viser tydelig at det som skjer i de første leveårene – den emosjonelle støtten, språkutviklingen og evnen til å mestre lek – legger premissene for

hvordan barnet vil klare seg på skolen og senere i voksenlivet.

Barnehagen er grunnmuren i utdanningsstigen. Hvis grunnmuren er ujevn, blir det vanskeligere å bygge resten av huset senere. Ved å investere i høy kvalitet når barna er barnehagen, forebygger vi utenforskap og lærevansker og sosioemosjonelle utfordringer før de i det hele tatt oppstår.

Derfor er det så avgjørende at vi ikke bare *tror* at kvaliteten er god, men at vi faktisk *vet* det gjennom systematisk observasjon og utvikling. Det vi gjør i

sandkassen i dag, har direkte konsekvenser for morgendagens samfunn.

Gjennom å jobbe systematisk med kvalitet tar vi ansvar for barna våre, og sikrer at alle, uansett hvilken barnehage de går i, får de samme gode mulighetene.

Fra tilfeldigheter til trygghet

Barnas hverdag skal ikke være avhengig av flaks. Det skal ikke spille noen rolle hvilken avdeling barnet ditt starter på, eller hvem som er på jobb akkurat den dagen. For å sikre at alle barn får et utviklende leke- og læringsmiljø, må vi jobbe systematisk.

Kvalitet er nemlig ikke en merkelapp vi setter på veggene én gang; det er et ferskvareprodukt som må pleies hver eneste dag av ansatte som vet nøyaktig hva som skaper gode relasjoner og trygg utvikling hos barn.

En oppfordring til de som bestemmer

Det er på tide at vi slutter å gjette på hvordan barna har det i norske barnehager. FUS oppfordrer nå nasjonale myndigheter til å innføre forskningsbaserte verktøy for å måle kvalitet i hele sektoren, i tråd med rammeplanen.

Vi deler vår kunnskap fordi vi brenner for et felles løft. Ved å måle det som faktisk betyr noe for barna,

kan vi sikre at hver eneste barnehagekrone brukes på en måte som gir barn en best mulig start på livet.

Til det beste for alle barn – uansett hvilken barnehage de går i.

Den gode sirkelen

Siden 2019 har vi i FUS brukt observasjonsverktøyet CLASS for å måle det vi kaller prosesskvalitet – altså selve samspillet mellom barn og ansatte. Når vi blir flinkere på dette området, skaper vi en bedre barnehage for alle:

For barna: De opplever tryggere rammer og bedre stimulering til lek og læring.

For foreldrene: Når kvaliteten øker, ser vi at foreldretilfredsheten følger etter. Trygge barn gir trygge foreldre.

For de ansatte: Barnehager med høy kvalitet har ofte høyere medarbeidertilfredshet og lavere sykefravær. Dette skaper stabilitet, som igjen er et fundamentet for at barna skal ha det godt.

Dette er en “god sirkel” vi mener alle barnehager i Norge bør få ta del i.

VERDENS BESTE BARNEHAGER

Hvorfor er det så viktig å jobbe systematisk med kvalitetsutvikling i barnehagen? Vi besøkte forsker Ratib Lekhal for å få svar.

Ratib er førsteamanuensis ved Handelshøyskolen BI og har i over ti år forsket på barnehagekvalitet. Det første vi må gjøre, er å rydde litt i begreper. I barnehagene snakker man nemlig gjerne om strukturkvalitet og prosesskvalitet.

– Strukturkvalitet er sånne ting som vi kan kjøpe, forklarer Ratib. Størrelsen på barnehagen, antall ansatte og så videre. Prosesskvalitet derimot, det er mer komplisert.

– Det dreier det seg om samspillet mellom de menneskene som er i barnehagen. Hovedelementet i prosesskvalitet, og det som er ekstra viktig, er interaksjonene og det samspillet barna har med de ansatte i barnehagen.

Og mens barnehagefakta og andre nettsider har god oversikt over de tingene som er enkle å måle, vet vi langt mindre om prosesskvaliteten i norske barnehager på tvers av kommuner, kjeder og regioner.

– Jeg er bekymret fremover over at det kan bli strekk i laget. Jeg er ganske mye ute og prater med barnehager, og da opplever jeg at noen er helt up to date med hva de jobber med. Andre synes jeg noen ganger tenker at her er vi der hvor vi diskuterte dette for ti år siden, forteller Ratib.

Kvalitet satt i system

Løsningen er å jobbe systematisk. Både med måling og med utvikling. For vet man ikke hvor man er, kan man heller ikke vite hvor man skal:

Foto: BI

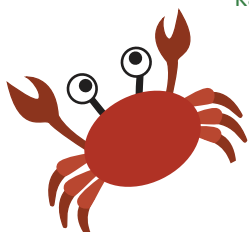

– Mitt inntrykk er at FUS har fått på plass en rigg for måten de skal tenke rundt systematisk kvalitet-utvikling over tid. Man har på plass de tre første elementene; observasjon, veiledning og oppfølging utenfra.

FUS benytter rammeverket CLASS, som du kan lese mer om i denne rapporten. Det går ut på at ansatte som har gjennomgått sertifisering reiser til andre barnehager og observerer samspillskvaliteten, og gir de ansatte tilbakemeldinger langs en rekke akser. Så handler det om å ta lærdommen og innspillene inn i egen hverdag:

– Det handler om å prøve ut praksis mellom samlingene, forklarer Ratib.

Det siste elementet Ratib nevner, er rangering og måling. Og her kommer vi raskt inn på det som kan være et kontroversielt tema: Bør vi publisere data om prosesskvaliteten offentlig, slik man gjør det for eksempel med tall fra foreldreundersøkelsen?

– Hvis hovedgrunnen til at vi gjør de observasjonene skal være at vi skal jobbe med kvalitet, så tror jeg ikke nødvendigvis at rangering gjør det så mye bedre, sier Ratib, som blant annet nevner Australia, England og USA som land hvor det er ganske vanlig å rangere barnehager.

– Samtidig ville det for foreldrene vært veldig matnyttig å se rangeringer, fordi da kunne de gjort kloke valg når de velger barnehage. Hvis man skal publisere rangering for barnehager innen prosesskvalitet, er en forutsetning uansett at man lager et felles nasjonalt system for å måle kvaliteten. Det finnes per i dag ikke.

– Jeg mener at man burde pekt på de ti beste miljøene innenfor barnehageforskning i Norge, og gitt dem spillerom til å utvikle en felles metodikk for hvordan man kan observere kvalitet i norske barnehager. For det er mulig å jobbe systematisk med kvalitet etter en felles lest på tvers av ulike barnehager.

Fra “snille voksne” til profesjonelle utøvere
Ved å måle, jobbe med og reflektere over kvalitet i egen praksis, skjer det også noe med de ansattes

rolle. Det handler om å gå fra å være «snille voksne som passer barn» til å bli profesjonelle utøvere med et avansert fagspråk.

– Når vi bruker forskningsbaserte metoder, bygger vi en yrkesstolthet basert på kunnskap om hva som faktisk virker i møte med barna våre, sier Ratib.

Han trekker frem viktigheten av å utvikle et språk og en refleksjon over hva vi gjør på jobb i barnehagen, og utfordrer alle ansatte til å tenke mer over hvilke ord man bruker for å beskrive egen praksis.

- Man kan si at vi driver parallellsnakk i garderoben fordi man forskning viser at det gjør en forskjell på barns språkutvikling. Derfor jobber vi med det. Vi går inn og støtter leken i sandkassa fordi i det vi utvider den leken, så lærer de mer. Vi spiller følelser fordi da vet vi at selvregulering utvikles.

Et tydeligere fagspråk til foreldrene

Lekhal utfordrer barnehageansatte til å tørre å være mer konkrete også når de snakker med foreldre.

– Det er fint å si at «i dag har vi hatt en fin dag». Men

man kan også gå litt dypere til verks, forklarer Ratib. Han oppfordrer ansatte til å bruke litt tid til å fortelle foreldre hvordan selvregulering, mestring, inkludering, trygghet, nysgjerrighet, det å få venner, knytte bånd, utvikle sosiale ferdigheter, det er ikke noe folk som jobber i barnehagene bare overlater til tilfeldighetene. Det er noe faglig stolte ansatte jobber aktivt med å legge til rette for.

– Og den siste biten, sier Ratib, og lener seg fremover.

– Det er de som jobber godt med lek. Barnehagene som er skikkelig gode på det, det kommer til å bli de barnehagene som stikker seg ut. Skal man få til høykvalitetsleken, trenger man ansatte som tilrettelegger og støtter i leken. Ofte ser man at ved å jobbe med ansatte, så er de med på å påvirke kvaliteten på barn-barn-samspillet.

For til syvende og sist avgjøres kvalitet i barnehagen de ansatte og menneskene som er der.

- Det å jobbe med å utvikle hvert enkelt menneske, det er det det dreier seg om da man jobber med kvalitet.

SÅ GJØR VI SÅ: STATUS FOR 2025

I 2025 har vi nådd en milepæl i FUS. For første gang har vi gjennomført grundige observasjoner i samtlige av våre 734 avdelinger. Det betyr at vi nå har et faglig begrunnet og komplett bilde på hvordan de ansatte i alle de 178 FUS-barnehagene jobber med å skape en god hverdag preget av lek, læring og vennskap for barna.

Med et slikt utgangspunkt skaper vi trygghet for at vi gjør en god jobb, og legger et godt grunnlag for å utvikle oss videre. For å sikre pålitelige vurderinger har vi i dag 376 sertifiserte CLASS-observatører. Dette er ansatte som har fått grundig opplæring i hvordan de skal bruke CLASS-verktøyet, og som får frisket opp kunnskapen hvert år. De reiser ut og besøker hverandres barnehager, og ser etter det som virkelig betyr noe: samspillet mellom de ansatte og barna.

Resultater og utviklingstrekk

Resultatene for 2025 viser en positiv utvikling! Vi er like gode eller bedre på alle områdene vi sjekker sammenlignet med 2024. Det er flere avdelinger som når fastsatte måltall på de fleste områder. Utviklingen tyder på at arbeidet med Barnet først bidrar til både jevnere og høyere kvalitet på tvers av barnehagene.

Det vi er mest stolte av i årets måling er hvordan vi

har løftet oss innen det vi kaller læringsstøtte. Dette handler om de gode samtale, hvordan vi stimulerer barnas nysgjerrighet og hjelper dem å utvikle språket sitt.

På bare ett år har andelen storbarnsavdelinger som når målene våre på dette området økt med over 10 prosentpoeng. For barna betyr dette en hverdag preget av mer refleksjon, bedre samtaler og ansatte som hjelper dem å forstå verden rundt seg.

Engasjert læring og språkutvikling

Nesten alle småbarnsavdelingene får minst middels nivå innen engasjert støtte til læring. Det omfatter ting som tilrettelegging av læring, kvalitet på tilbakemeldinger og språkstimulering. Like gledelig som de gode resultatene er at andelen avdelinger som skårer middels eller høy har økt med 3,4 prosentpoeng fra 2024. Det at vi blir stadig flinkere på tvers av kjeden

med å støtte barns læring og språkutvikling i de yngste barnegruppene.

Ansatte som skaper trygge rammer

Resultatene viser at barna i FUS møter ansatte som er spesielt gode på å skape trygghet og gode relasjoner: På småbarnsavdelingene skårer 86,4 % av avdelingene på det høyeste nivået innen det som kalles emosjonell støtte. For de største barna (3–6 år) får over 93 % av avdelingene toppskår dette området. Dette betyr at barna i FUS-barnehagene møter ansatte som er sensitive for barnas behov og som bidrar til å skape trygge og forutsigbare læringsmiljøer.

2025 var et merkeår for det systematiske arbeidet med kvalitet i FUS-barnehagene, men vi gir oss ikke. Fremover bygger vi videre på alt vi har lært og utvikler oss på de områdene vi kan bli bedre på. Det er vårt kvalitetsløfte - slik setter vi barnet først.

FUS-KOMPASSET: BARNET FØRST

I FUS har vi et kompass som styrer alt vi gjør. Vi kaller det «Barnet først». Det høres kanskje selvfølgelig ut, men i en travelt hverdag krever det et helt bevisst valg: Barnets behov, perspektiv og utvikling skal alltid veie tyngst.

Trygghet er fundamentet

Vi vet at et barn ikke kan lære eller leke hvis det ikke føler seg trygt. Derfor er den varme og gode relasjonen mellom barnet og den ansatte selve kjernen i vår filosofi. Når barna møter ansatte som er sensitive, tilstede og som virkelig ser dem, skapes den tryggheten som trengs for at barnet skal tørre å utforske verden.

Barnets perspektiv i sentrum

Å sette barnet først betyr også at vi som ansatte må øve oss på å se verden gjennom barnas øyne.

- Hvordan oppleves denne samlingsstunden for en toåring?
- Er det rom for barnets egne innspill i leken?
- Blir barnet møtt med anerkjennelse når følelsene tar overhånd?

Kvalitet som merkes

For oss handler ikke «Barnet først» om hva vi sier, men hva vi gjør. Ved å sette barnets trivsel og utvikling foran systemer og rutiner, sikrer vi at barnehagen er et sted der barn får være barn – samtidig som de får den støtten de trenger for å vokse og utvikle seg som mennesker.

Når vi setter barnet først, bygger vi ikke bare en god barnehagehverdag; vi bygger robuste medmennesker som er klare for resten av livet.

DETTE ER CLASS

Hvis «Barnet først» er kompasset vårt, så er CLASS kartet som viser oss veien.

Vi vet at den aller viktigste enkeltfaktoren for et barns trivsel og utvikling er samspillet med de ansatte. Det hjelper lite med flotte bygg eller dyrt leketøy hvis ikke de ansatte er varme, sensitive og tilstedeværende.

Fra synsing til forskning

I 2019 tok FUS et modig valg. Vi innførte Classroom Assessment Scoring System (CLASS). Dette er et internasjonalt, forskningsbasert verktøy som setter lupen på selve interaksjonen mellom ansatte og barn, utviklet av Robert C. Pianta og Brigdet K. Hamre ved University of Virginia.

Vi er ikke alene om å se verdien av dette; store kommuner som Sandnes, Bærum og flere bydeler i Oslo bruker allerede CLASS med gode resultater. Over 200 internasjonale studier viser at barn som går i barnehager med høy «CLASS-skåre», har bedre språkutvikling, sterkere sosiale ferdigheter og er bedre rustet for skolestart.

Hvordan fungerer det i barnehagehverdagen?

CLASS er ikke en kontrollmekanisme, men et verktøy for vekst og utvikling. Slik fungerer det i praksis:

Sertifiserte observatører: I FUS-barnehagene har vi egne ansatte som er sertifisert i metoden. Dette sikrer at vi har et felles faglig språk på tvers av hele landet.

Anerkjennelse og utvikling: Etter en observasjon får de ansatte tilbakemelding. De får se hva de allerede gjør som er bra – for eksempel hvordan de støtter et barn i lek – samtidig som de får konkrete områder å øve mer på.

Systematisk oppfølging: Funnene fra observasjonene blir ikke liggende i en skuff. De brukes aktivt til å planlegge kompetanseheving og tiltak i den enkelte barnehage.

Et felles blikk på barnets beste

Ved å bruke CLASS løfter vi blikket fra «jeg synes» til «vi ser». Det gir våre pedagoger, fagarbeidere og medarbeidere en profesjonell stolthet og et verktøy for å hele tiden bli bedre i arbeidet med barna.

Når vi måler og utvikler kvaliteten på samspillet, gjør vi det med ett mål for øye: At hver eneste interaksjon barnet ditt har i løpet av en dag, skal bidra til trygghet, mestring og lærelyst. Det er dette som er «Barnet først» i praksis.

ing
verganger

LÆRINGS- STØTTE

- Egenledelse i
lek og læring

tilbakemeldinger

utvikling
ståelse
deløring

øtte

**BARNET FØRST
i 40 år!**

Tenk på miljøet før du printer denne brosjyren :)